

Speciální Lorentzova Transformace (podél osy x)

$$x' = \frac{x - U\lambda}{\sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}} \quad \lambda' = \frac{\lambda - \frac{U}{c^2}x}{\sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}}$$

$$y' = y \quad z' = z \quad \beta = \frac{U}{c} \quad c = 3 \cdot 10^8 \text{ m/s}$$

$$\gamma = \frac{1}{\sqrt{1 - \beta^2}}$$

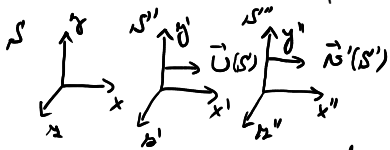
Immersi Tr.

$$x = \frac{x' - U\lambda'}{\sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}} = \frac{x' + U\lambda'}{\sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}}$$

$$y = y' \quad z = z' \quad \boxed{U' = -U}$$

$$\lambda = \frac{\lambda' - \frac{U}{c^2}x'}{\sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}} = \frac{\lambda' + \frac{U}{c^2}x'}{\sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}}$$

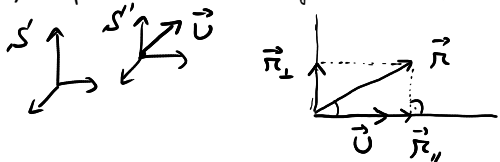
35) Odvodte relativistický zákon skládání rovnoběžných rychlostí složením dvou speciálních Lorentzových transformací. Jsou speciální Lorentzovy transformace podél osy x záměnné – záleží na jejich pořadí?

$$x'' = \frac{x' - U'\lambda'}{\sqrt{1 - \frac{U'^2}{c^2}}} = \frac{\left(\frac{x - U\lambda}{\sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}} - U' \frac{\lambda - \frac{U}{c^2}x}{\sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}}\right)}{\sqrt{1 - \frac{U'^2}{c^2}}} = \frac{x(1 + \frac{U U'}{c^2}) - (U + U')\lambda}{\sqrt{1 - \frac{U'^2}{c^2}} \sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}} = \frac{x - \frac{(U + U')}{(1 + \frac{U U'}{c^2})} \lambda}{\sqrt{\frac{(1 - \frac{U'^2}{c^2})(1 - \frac{U^2}{c^2})}{1 + 2\frac{U U'}{c^2} + \frac{U^2 U'^2}{c^4}}}} =$$

$$= \frac{x - \frac{U + U'}{1 + \frac{U U'}{c^2}} \lambda}{\sqrt{1 - \frac{1}{c^2} \frac{(U'^2 + U^2 + 2U U')}{(1 + \frac{U U'}{c^2})^2}}} = \frac{x - \frac{U + U'}{1 + \frac{U U'}{c^2}} \lambda}{\sqrt{1 - \frac{1}{c^2} \frac{(U + U')^2}{(1 + \frac{U U'}{c^2})^2}}} \Rightarrow \boxed{U = \frac{U + U'}{1 + \frac{U U'}{c^2}}} \quad U \leftrightarrow U'$$

36) Zapište Lorentzovy transformace ve vektorovém tvaru.

$$\vec{r}_{\parallel} = \frac{\vec{U} \cdot \vec{r}}{|\vec{U}| |\vec{r}|} \cdot \frac{\vec{U}}{|\vec{U}|} = \frac{\vec{U} \cdot \vec{r}}{U^2} \vec{U} \quad \vec{r}_{\perp} = \vec{r} - \vec{r}_{\parallel}$$

$$\vec{r}' = \vec{r}'_{\parallel} + \vec{r}'_{\perp} = \gamma(\vec{r}_{\parallel} - \vec{U}\lambda) + \vec{r} - \vec{r}_{\parallel} = (\gamma - 1)\vec{r}_{\parallel} - \gamma\vec{U}\lambda + \vec{r} = \vec{r} - \gamma\vec{U}\lambda + (\gamma - 1)\frac{\vec{U} \cdot \vec{r}}{U^2} \vec{U} = \vec{r} + \left(\frac{\gamma - 1}{U^2} \vec{U} \cdot \vec{r} - \gamma\lambda\right) \vec{U}$$

$$\lambda' = \gamma\left(\lambda - \frac{U}{c^2} r_{\parallel}\right) = \gamma\left(\lambda - \frac{\vec{U} \cdot \vec{r}}{c^2}\right) \quad \vec{U} \cdot \vec{r}_{\perp} = 0$$

37) Najděte matici boostu (speciální Lorentzovy transformace) v libovolném směru.

čtyřvektor (soloby) $x^{\mu} = \begin{pmatrix} ct \\ x \\ y \\ z \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} x^0 \\ x^1 \\ x^2 \\ x^3 \end{pmatrix}$ $E_4 = \mathbb{R}^4$

$\vec{r} = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{pmatrix}$ $\vec{r}_{\parallel} = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{pmatrix}$ $\vec{r}_{\perp} = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{pmatrix}$

$\varepsilon \vec{e} = (\Gamma A \vec{e}_1 | \vec{e}_1, \dots, \Gamma A \vec{e}_4 | \vec{e}_4)$

$$\vec{r}' = \vec{r} + \left(\frac{\gamma - 1}{U^2} \vec{U} \cdot \vec{r} - \frac{\gamma}{c} (ct)\right) \vec{U} \quad x^0 = ct' = \gamma \left(ct - \frac{\vec{U} \cdot \vec{r}}{c} \right)$$

Matica Boostu je symetrická!

$$A = \left(\begin{array}{c|c} \gamma & -\frac{\gamma}{c} \vec{U}^T \\ \hline -\frac{\gamma}{c} \vec{U} & \mathbb{1} \end{array} \right) + \left(\begin{array}{c|c} 0 & \vec{0}^T \\ \hline \vec{0} & \vec{U} \cdot \vec{U}^T \end{array} \right) \frac{\gamma - 1}{U^2}$$

$$A = \begin{pmatrix} \gamma & -\frac{\gamma}{c} U_1 & -\frac{\gamma}{c} U_2 & -\frac{\gamma}{c} U_3 \\ -\frac{\gamma}{c} U_1 & 1 + \frac{\gamma - 1}{U^2} U_1 U_1 & \frac{\gamma - 1}{U^2} U_2 U_1 & \frac{\gamma - 1}{U^2} U_3 U_1 \\ -\frac{\gamma}{c} U_2 & \frac{\gamma - 1}{U^2} U_1 U_2 & 1 + \frac{\gamma - 1}{U^2} U_2 U_2 & \frac{\gamma - 1}{U^2} U_3 U_2 \\ -\frac{\gamma}{c} U_3 & \frac{\gamma - 1}{U^2} U_1 U_3 & \frac{\gamma - 1}{U^2} U_2 U_3 & 1 + \frac{\gamma - 1}{U^2} U_3 U_3 \end{pmatrix}$$

38) Odvodte relativistický zákon skládání rychlostí pro libovolnou vzájemnou orientaci obou rychlostí. Jak se zjednoduší pro $v \ll c$. Jaká bude velikost výsledné rychlosti? ($\vec{v}' = -\vec{v}$) $\gamma' = \gamma$

$$t = \gamma' (t' - \frac{\vec{v}' \cdot \vec{r}'}{c^2}) = \gamma (t' + \frac{\vec{v} \cdot \vec{r}'}{c^2})$$

$$\vec{r} = \vec{r}' + \left(\frac{\gamma' - 1}{\gamma'^2} (\vec{v}' \cdot \vec{r}') - \gamma' t' \right) \vec{v}' = \vec{r}' + \left(\frac{\gamma - 1}{\gamma^2} \vec{v} \cdot \vec{r}' + \gamma t' \right) \vec{v} \quad \vec{r} = \vec{r}(t) = \vec{r}'(\vec{r}'(t'), t')$$

$$\vec{v} = \frac{d\vec{r}}{dt} = \frac{d\vec{r}'}{dt'} \frac{dt'}{dt} = \frac{d\vec{r}'}{dt'} \cdot \frac{1}{\frac{dt}{dt'}} = \left[\frac{d\vec{r}'}{dt'} + \left(\frac{\gamma - 1}{\gamma^2} \vec{v} \cdot \frac{d\vec{r}'}{dt'} + \gamma \frac{dt'}{dt} \right) \vec{v} \right] \frac{1}{\gamma \left(\frac{dt'}{dt} + \frac{\vec{v} \cdot d\vec{r}'}{c^2 dt'} \right)} =$$

$$= \frac{\vec{v}' + \left(\frac{\gamma - 1}{\gamma^2} \vec{v} \cdot \vec{v}' + \gamma \right) \vec{v}}{\gamma \left(1 + \frac{\vec{v} \cdot \vec{v}'}{c^2} \right)} = \frac{\vec{v}' + \vec{v} \cdot \sqrt{1 - \frac{v'^2}{c^2}} + \left(1 - \sqrt{1 - \frac{v'^2}{c^2}} \right) \frac{\vec{v} \cdot \vec{v}'}{v'^2} \vec{v}}{1 + \frac{\vec{v} \cdot \vec{v}'}{c^2}}$$

$U \ll c \rightarrow \frac{\vec{v} + \vec{v}'}{1}$
 $\frac{U}{c} \ll 0$

$$\frac{\gamma - 1}{\gamma} = 1 - \frac{1}{\gamma}$$

39) Relativní rychlost dvou částic je definována jako rychlost jedné z nich v soustavě, v níž je druhá částice v klidu. Určete kvadrát v_{rel}^2 , jestliže v některé inerciální soustavě mají částice rychlosti \vec{v}_1, \vec{v}_2 .

$$v_{rel} = |\vec{v}_2(S_2)| = |\vec{v}_2(S_1)| \quad \vec{v} = -\vec{v}_1$$

$$\vec{v}' = \vec{v}_2$$

$$|\vec{v}| = \sqrt{\vec{v} \cdot \vec{v}} = \frac{1}{1 + \frac{\vec{v} \cdot \vec{v}'}{c^2}} \sqrt{\vec{v}'^2 + 2\vec{v} \cdot \vec{v}' \sqrt{1 - \frac{v'^2}{c^2}} + 2(1 - \sqrt{1 - \frac{v'^2}{c^2}}) \vec{v} \cdot \vec{v}' + v'^2 (1 - \frac{v'^2}{c^2}) + 2 \left(\sqrt{1 - \frac{v'^2}{c^2}} - 1 + \frac{v'^2}{c^2} \right) \frac{(\vec{v} \cdot \vec{v}')^2}{v'^2} + (1 - \sqrt{1 - \frac{v'^2}{c^2}})^2 \frac{(\vec{v} \cdot \vec{v}')^2}{v'^2}}$$

$$= \frac{1}{1 + \frac{\vec{v} \cdot \vec{v}'}{c^2}} \sqrt{\vec{v}'^2 + 2\vec{v} \cdot \vec{v}' + v'^2 - \frac{v'^2 v'^2}{c^2} - 2 \frac{(\vec{v} \cdot \vec{v}')^2}{v'^2} + 2 \frac{(\vec{v} \cdot \vec{v}')^2}{c^2} + 2 \sqrt{1 - \frac{v'^2}{c^2}} \frac{(\vec{v} \cdot \vec{v}')^2}{v'^2} + \frac{(\vec{v} \cdot \vec{v}')^2}{v'^2} - 2 \sqrt{1 - \frac{v'^2}{c^2}} \frac{(\vec{v} \cdot \vec{v}')^2}{v'^2} + (1 - \frac{v'^2}{c^2}) \frac{(\vec{v} \cdot \vec{v}')^2}{v'^2}}$$

$$= \frac{1}{1 + \frac{\vec{v} \cdot \vec{v}'}{c^2}} \sqrt{(\vec{v} + \vec{v}')^2 - \frac{v'^2 v'^2}{c^2} + \frac{(\vec{v} \cdot \vec{v}')^2}{c^2}} = \frac{1}{1 + \frac{\vec{v} \cdot \vec{v}'}{c^2}} \sqrt{(v + v')^2 - \frac{1}{c^2} (\vec{v} \times \vec{v}')^2}$$

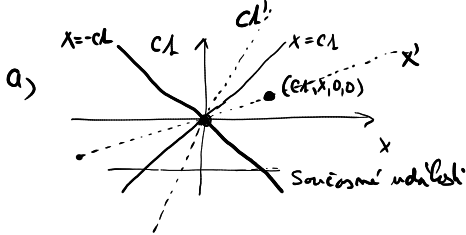
$$v_{rel}^2 = \frac{(\vec{v}_2 - \vec{v}_1)^2 - \frac{1}{c^2} (-\vec{v}_1 \times \vec{v}_2)^2}{(1 - \frac{\vec{v}_1 \cdot \vec{v}_2}{c^2})^2}$$

$(v_1 v_2 \cos \varphi)^2 - v_1^2 v_2^2 = -v_1^2 v_2^2 \sin^2 \varphi = -|\vec{v}_1 \times \vec{v}_2|^2$

40) Relativita současnosti a souměrnosti. Uvažujte dvě inerciální soustavy S a S' spojené speciální Lorentzovou transformací. Určete rychlost U soustavy S' vůči soustavě S tak aby

a) událost o souřadnicích $(ct, x, 0, 0)$ splňující $(ct)^2 - x^2 = \Delta s^2 < 0$ v soustavě S byla v soustavě S' současná s událostí o souřadnicích $(0, 0, 0, 0) \rightarrow (0, x', 0, 0)$

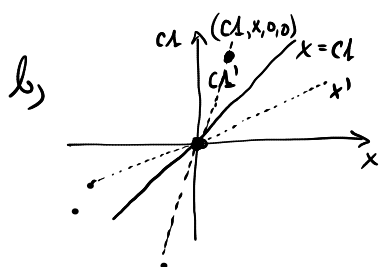
b) událost o souřadnicích $(ct, x, 0, 0)$ splňující $(ct)^2 - x^2 = \Delta s^2 > 0$ v soustavě S byla v soustavě S' souměrná s událostí o souřadnicích $(0, 0, 0, 0) \rightarrow (ct', 0, 0, 0)$

$$x = \frac{x' + U t'}{\sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}} = \frac{x' + 0}{\sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}} \Rightarrow x' = \sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}} x$$

$$t = \frac{t' + \frac{U x'}{c^2}}{\sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}} = \frac{0 + \frac{U x'}{c^2}}{\sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}} \Rightarrow t = \frac{U \sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}} x}{c^2 \sqrt{1 - \frac{U^2}{c^2}}} = \frac{U x}{c^2} \Rightarrow U = c^2 \frac{t}{x} < c$$

$0 > \Delta s^2 = (ct)^2 - x^2 = x'^2$
 $x^2 > (ct)^2 \quad 1 > \left(\frac{ct}{x}\right)^2$
 $1 > \frac{c t}{x}$

$$x = \gamma(x' + U t') = \gamma U t' \quad \gamma = \gamma U \frac{1}{\gamma} = U t' \Rightarrow U = \frac{x}{t} < c$$

$$t = \gamma \left(t' + \frac{U x'}{c^2} \right) = \gamma t' \Rightarrow t' = \frac{t}{\gamma}$$

$0 < \Delta s^2 = (ct)^2 - x^2$
 $(ct)^2 > x^2$
 $1 > \left(\frac{x}{ct}\right)^2 \quad c > \frac{x}{t}$